

MMFS 10.40

Birinci Baskı
Ocak 2019

İş Sağlığı ve Güvenliği- Mayın Temizleme Faaliyetlerine Tıbbi Destek

---

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi
Millî Savunma Bakanlığı
Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı
Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü
Yerleşkesi Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)
06330 Yenimahalle / Ankara/TÜRKİYE

E-posta: mafam@msb.gov.tr
Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33
Faks: 0 (312) 2131826
(Web: <http://mafam.msb.gov.tr>)

Uyarı

Bu doküman, kapak sayfasında belirtilen tarihten itibaren yürürlüktedir. Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) sürekli gözden geçirme ve revizyona tabi olduğundan, kullanıcılar dokümanın durumunu doğrulamak için, MAFAM İnternet sitesine (<http://mafam.msb.gov.tr>) başvurmalıdır.

Telif Hakkı

Bu doküman, bir Milli Mayın Faaliyet Standardıdır (MMFS) ve telif hakları MAFAM'a aittir. Bu doküman veya bir kısmı, MAFAM'ın önceden yazılı izni olmaksızın, hiçbir biçimde veya vasıta ile ve başka amaçlarla kopyalanamaz, saklanamaz veya iletilemez.

Bu doküman satılamaz.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi

Millî Savunma Bakanlığı

Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi

Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)

06330 Yenimahalle / ANKARA

E-posta: mafam@msb.gov.tr

Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33

Faks: 0 (312) 2131826

(Web: <http://mafam.msb.gov.tr>)

MMFS-Ocak 2019

Tüm hakları saklıdır.

İçindekiler

İçindekiler.....	iii
Önsöz.....	iv
Giriş.....	v
1. Kapsam.....	1
2. Referanslar.....	1
3. Terimler, tanımlar, kısaltmalar.....	1
4. Genel gerekler.....	2
4.1. Planlama ve hazırlık.....	2
4.1.1 Kaza planlaması.....	2
4.1.2 İş sağlığı planı.....	3
4.2. Tahliye.....	3
4.3. Mayın temizleme kazası müdahale kabiliyeti.....	4
4.3.1 Genel.....	4
4.3.2 Küçük mayın temizleme timleri.....	4
4.4. Eğitim.....	5
4.4.1 Genel.....	5
5. Sorumluluklar.....	5
5.1. Milli Mayın Faaliyet Otoritesi.....	5
5.2. Mayın temizleme kuruluşları.....	5
5.3. Mayın temizleme çalışanları.....	6
EK-A Referanslar.....	7
EK-B Tıbbi eğitim seviyesi.....	8
Değişiklik Kaydı.....	10

Önsöz

İnsani mayın temizleme programları için uluslararası standartlar, ilk olarak Temmuz 1996’da Danimarka’da yapılan uluslararası teknik konferansta çalışma grupları tarafından önerilmiştir. Mayın temizlemenin tüm yönleri için ölçütler belirlenmiş; standartlar önerilmiş ve “temizleme” için evrensel bir tanım üzerinde uzlaşmıştır. 1996 yılı sonlarında, Danimarka’da önerilen ilkeler, Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğündeki bir çalışma grubu tarafından geliştirilmiş ve İnsani Mayın Temizleme Faaliyetleri için Uluslararası Standartlar hazırlanmıştır. Birinci baskı, Mart 1997’de BM Mayın Eylem Servisi (UNMAS) tarafından yayımlanmıştır.

Bu ilk standartların kapsamı, başta mayın risk eğitimi ve mayın mağdurlarına yardımı olmak üzere mayın faaliyetinin diğer bileşenlerini içerecek ve operasyonel usuller, uygulamalar ve normlarda yapılan değişiklikleri yansıtacak şekilde genişletilmiştir. Standartlar yeniden geliştirilmiş ve Uluslararası Mayın Faaliyet Standartları (IMAS) adını almıştır.

Birleşmiş Milletler, standartların geliştirilmesi ve sürdürülmesi dâhil olmak üzere, mayın faaliyet programlarının etkili biçimde uygulanması ve teşvik edilmesinden genel olarak sorumludur. Bu bağlamda UNMAS, Birleşmiş Milletler bünyesinde, IMAS’ın geliştirilmesi ve sürdürülmesinden sorumlu olan ofistir. IMAS, Cenevre Uluslararası İnsani Mayın Temizleme Merkezi’nin desteğiyle hazırlanmıştır.

IMAS’ı hazırlama, gözden geçirme ve revize etme çalışmaları; uluslararası kuruluşlar, devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle, teknik komiteler tarafından yürütülmektedir. Her standardın en son versiyonu, teknik komite çalışmaları hakkında bilgiler ile birlikte, <http://www.mineactionstandards.org/> sitesinde bulunmaktadır. Gelişen mayın faaliyet normları ve uygulamalarını yansıtmak ve uluslararası düzenlemeler ve gereklerde meydana gelen değişiklikleri dâhil etmek amacıyla, IMAS asgari olarak üç yılda bir gözden geçirilmektedir.

1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 342’nci maddesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde ve görevlendirilmesi halinde yurt dışında gerçekleştirilmesi planlanan insani maksatlı mayın ve/veya patlamamış mühimmat temizliğine yönelik faaliyetler ile Millî Mayın Temizleme Standartlarını hazırlamak/güncel bulundurmaktan Milli Mayın Faaliyet Merkezi (MAFAM) D.Bşk.lığı sorumludur.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan uluslararası standartlar ışığında Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) oluşturulmuştur.

Giriş

Güvenli bir işyeri sağlamada ve sürdürmede Milli Mayın Faaliyet Otoritesi'nin (MMFO), işverenlerin ve çalışanların sorumlulukları MMFS 10.10'da işlenmiştir. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG), güvenli iş uygulamaları ve işlem usullerinin geliştirilmesi, etkili gözetim ve kontrol, kadınlara ve erkeklere uygun eğitim ve öğretim, kendinden güvenli tasarımı olan teçhizatlar, etkili ve uygun Kişisel Koruyucu Teçhizat (KKT) ile kıyafet tedariki ve hastalıklara karşı doğru yaklaşımlar ile başarılıdır.

İyi yönetim ve denetim, zarar görme olasılığını azaltacaktır; ama her zaman mayın temizleme kazalarının olma potansiyeli olacaktır. Bu yüzden mayın temizleme kuruluşları ve işverenler mayın temizleme kazalarına müdahale edebilmek için uygun bir şekilde eğitilmeli ve donatılmalıdır. Mayın temizleme, çoğunlukla harp ve diğer insani zorluklar sebebiyle bozulmuş, hatta belki doğal felaketlerle daha da kötü bir hal almış bir çevrede yapılır. Bu koşullar altında daha önceden milli tıbbi kontrol önlemleriyle kontrol altında tutulan malarya, tüberküloz, trypanosoma ve kolera gibi hastalıklar yeniden yaygın hale gelebilir.

Mayın temizleme kazalarında uygun bir müdahale için kapasite geliştirmesi, iyi planlama, iyi eğitilmiş personel ve etkili acil müdahale sağlayan tıbbi servislerin hazır bulunmasını gerektirir. Yöneticilerin, mevcut en iyi tıbbi desteği sağlama hususundaki yasal ve ahlâki yükümlülüklerine rağmen, özellikle mayın temizleme çalışma sahasında, planlama saha operasyonlarının gerçeğini kabul etmek durumundadır. Harp sonrası travma yaşayan mayınlı ülkelerde, tıbbi tesisler sınırlı olacak ve aşırı talep görecektir. Bu durumlarda mayın temizleme otoriteleri ve mayın temizleme kuruluşları ev sahibi ülkenin alt yapısına, özellikle mayın temizleme programının başlangıç safhalarında gerçekçi olmayan taleplerde bulunmamalı, ancak tıbbi olarak kendini idame ettirebilecek şekilde planlanmalıdır.

Bu standardın amacı, arazideki mayın temizleme işlemlerinde uygun tıbbi desteğin tedariki hususunda rehberlik sağlamaktır.

İş Sağlığı ve Güvenliği - Mayın Temizleme Faaliyetlerine Tıbbi Destek

1. Kapsam

Bu standart mayın temizleme işlemlerinde tıbbi desteğin geliştirilmesi için şartlar ve rehberlik sağlamaktadır. Çalışanların mayın temizleme faaliyetlerine dağıtılmasından önceki planlamayı ve kadın ile erkek çalışanlar için mayın temizleme eğitimini ve tıbbi desteği içeren, tıbbi acil duruma hazır olma asgari gereklerini belirler.

2. Referanslar

Referanslar listesi EK-A'da verilmiştir. Referanslar, bu standartta atıf yapılan ve bu standardın hükümlerinin bir parçasını oluşturan önemli dokümanlardır.

3. Terimler, tanımlar, kısaltmalar

MMFS standartlar serisinde kullanılan tüm terim ve tanımlara ilişkin sözlük, MMFS 04.10'da verilmektedir.

MMFS standartlar serisinde, “-ecek (İngilizce “shall”), “-meli (İngilizce “should”) ve “-ebilir (İngilizce “may”), istenen uyum derecesini belirtmek için kullanılmaktadır. Bu kullanım, ISO standartları ve kılavuzlarındaki dil ile uyumludur.

- a. “-ecek (İngilizce “shall”), standarda uymak için uygulanacak gerekler, yöntemler veya özellikleri belirtir.
- b. “-meli (İngilizce “should”), tercih edilen gerekler, yöntemler veya özellikleri belirtir.
- c. “-ebilir (İngilizce “may”) ise, muhtemel bir yöntem veya hareket tarzını belirtir.

“**Milli Mayın Faaliyet Otoritesi**” (MMFO) terimi, mayından etkilenen bir ülkede, mayın faaliyetini düzenleme, yönetme ve koordine etme sorumluluğu verilen, genellikle bakanlıklar arası bir komite olan devlet kurumunu ifade eder.

Not: Türkiye Cumhuriyetinde MMFO'nun yetki ve sorumlulukları Milli Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

“**Mayın temizleme kuruluşu**” terimi, mayın temizleme projeleri veya görevlerini uygulamaktan sorumlu her türlü kuruluş demektir (devlet, Sivil Toplum Kuruluşu, askeri veya ticari kuruluş). Mayın temizleme kuruluşu ana yüklenici, alt-yüklenici, danışman veya temsilci olabilir.

“**Mayın temizleme kazası**” terimi, mayın temizleme işyerinde mayın veya Harp Kalıntısı Patlayıcı (HKP) tehlikesini içeren bir kazayı ifade eder.

“**Mayın temizleme kazası müdahale planı**” terimi, kazazedeleri, mayın temizleme kazasının meydana geldiği sahadan, uygun bir tıbbi veya cerrahi hizmet alacakları bir tesise naklinde uygulanacak usullerin ayrıntılarını içeren, her mayın temizleme işyeri için ayrı ayrı hazırlanmış olan yazılı planı ifade eder.

4. Genel Gereklere

4.1. Planlama ve hazırlık

Planlama ve hazırlık, MMFO ve mayın temizleme kuruluşları tarafından mayın temizleme çalışma sahasında uygun tıbbi bakımı kuran, sürdüren; bölgesel, ulusal ve (eğer gerekiyorsa) cerrahi tesisler dahil olmak üzere, uluslararası tıbbi tedavi tesislerinde uygun düzenlemeleri içeren tüm etkinleştirici faaliyetleri kapsar.

4.1.1.Kaza planlaması

Bir mayın temizleme kazası müdahale planı her bir mayın temizleme çalışma sahası için mayın temizleme kuruluşu tarafından oluşturulacak ve sürdürülecektir. Plan, aşağıdakileri tanımlayacaktır:

- a. Mayın temizleme çalışma sahasında, özellikle kaza tahliye ve ilk tedavi sorumluluğu olan mayın temizleyicilerin ve tıbbi destek ekibinin eğitim ve nitelik ihtiyacı,
- b. Mayın temizleme kazası müdahale planını uygulamak için gereken teçhizat (ilk yardım ve tıbbi teçhizat, malzemeler ve ilaçlar; mağdurları kaza sahasından tıbbi tedavi tesislerine taşımak için gereken ulaşım ve daha ileri yardım çağırma ve/veya yaralanmaların tipi ve boyutu hakkında detay vermek için iletişim),
- c. Uygun donanımlı ve kadrolu bir hastanenin konumu (Mayın kazası yaralanmaları çoğunlukla ciddidir ve genellikle özel ameliyat gerektirir. En yakın uygun donanımlı ve kadrolu hastane ülke başkentinde ve hatta komşu ülkede olabilir.).

Mayın temizleme kazası hazırlığı şunları içerecektir:

- a. Hem mayın temizleme kazalarının riskini azaltan hem de bir mayın temizleme kazasında birden çok mağdur olmasının riskini azaltan iş uygulamalarının geliştirilmesi ve sürdürülmesi,
- b. Bir mayın temizleme kazasına müdahale için gereken kaynaklara ve ilk yardım becerilerine ve tıbbi becerilere sahip yetkililerin önceden yerleştirilmesi.

Aşağıdakilerin geliştirilmesi ve sürdürülmesi:

- a. Her bir mayın temizleyicinin kan grubu, enfeksiyonları (HIV, hepatit vb.) ve bilinen alerjileri hakkında ayrıntılar içeren mayın temizleme çalışma sahası yönetim dokümantasyonu,
- b. Kadın veya erkek mağdurların, uygun tedavi tesisine veya cerrahi hastaneye ulaşımı için kapasite veya uygun teçhizatlı ve kadrolu hastaneye ulaşım masrafını kapsayacak bir sigorta,
- c. Mayın temizleme kazası mağdurları için protez dahil olmak üzere, cerrahi müdahale ve tedavi masraflarını karşılayacak bir sigorta,
- ç. Mayın temizleme kazası mağduru olan mayın temizleyicilere uygun bir güvence sağlayan bir sigorta,

d. Kaza anından, mağdurun uygun bir tedavi veya cerrahi bakım tesisine ulaştırılmasına kadar olan tahliye usullerinin düzenli olarak test edilmesidir.

4.1.2. İş sağlığı planı

Aşağıdakileri içerecek bir iş sağlığı planı oluşturulacaktır:

a. Tüm çalışanlara böcek, su kaynaklı hastalıklar ve mayın temizleme arazisinde doğal olarak bulunan zehirli hayvanlar veya böcekleri içeren sağlık tehditleri hakkında bilgilendirme,

b. Uygun olan yerlerde hastalıklara karşı ilaç ve araç tedariki,

c. Periyodik sağlık kontrollerinin düzenlenmesi,

ç. Tetanos, sarı humma ve hepatit gibi hastalıklara karşı, bölgesel veya uluslararası sağlık otoritelerinin önerdiği şekilde güncel aşuların tedarik edilmesidir.

4.2. Tahliye

Mayın temizleme kazası müdahale planı şu ana başlıklarda ki sorumluluklar için hükümler içermelidir:

a. Yerinde acil müdahale usullerinin yönetimi (bu usuller örneğin, mağdurları tehlikeli alanlardan uzaklaştırma usullerini veya mağduru mekanik mayın temizleme teçhizatından çıkarma usullerini içerebilir),

b. Mağdurlara yerinde ilk yardım ve tıbbi müdahale,

c. Aşağıdakiler de dâhil olmak üzere, mağdurların uygun cerrahi bakımını sağlayabilecek kapasitede bir cerrahi bakım yerine taşınması,

(1) Planlanmış güzergâhın detayları ve ulaşım yöntemleri,

(2) Güzergâh üzerinde yakıt, gıda ve tamirat tesisleri,

(3) Mağdurun kaza yerinden cerrahi tesise götürülmesi sırasında tıbbi bakımınıdır.

ç. Aşağıdakileri içeren mayın temizleme kaza müdahale teçhizatlarının ve ilaçlarının oluşturulması ve sürdürülmesi,

(1) Saha üzerinde tıbbi bakım teçhizatı ve ilaçları,

(2) Tıbbi bakım veya cerrahi tesise mağdurun götürülmesi sırasında mağdura tıbbi müdahalede bulunabilecek olan özelleşmiş tıbbi bakım teçhizatı veya demirbaşı içeren bir acil durum müdahale aracı,

(3) Yol üzerinde ve saha üzerinde iletişimi sağlamak için telsizlerin hazırlanması ve bakımınıdır.

4.3. Mayın temizleme kazası müdahale kabiliyeti

4.3.1. Genel

Her mayın temizleme çalışma sahası, şunları içerecektir:

a. Aşağıdakileri yapmak için kaynakları olan mayın temizleme timleri eğitilmiş ve yeterli derecede donanımlı olmalıdır:

- (1) Mayın temizleme kazası mağduruna derhal ilk yardım sağlamak için,
- (2) Mağdur(lar)ı tehlikeli alandan uzaklaştırmak için,
- (3) Mağdur(lar)ı uygun tıbbi tedavi veya cerrahi tesislerine veya mağdurun uygun tıbbi tesise ulaştırılması için toplanma noktasına götürmek için,
- (4) Mağdur(lar)a yol üzerinde tıbbi bakım sağlamak için,
- (5) Tıbbi tesislerle, diğer acil durum hizmetleriyle veya mayın temizleme kuruluşuna mayın temizleme kazasında uygun bir müdahale sağlayarak yardımcı olan diğer koordine edici kuruluşlarla iletişim kurmak için.

b. Aşağıdakiler eğitilmiş ve donanımlı olan çalışanlar için asgari yapılması gerekeni içermektedir:

- (1) Yaraları doğru bir şekilde temizlemek ve sarmak,
- (2) Kırıkları stabilize etmek,
- (3) Ağrıları azaltabilecek ya da dindirecek usulleri bilmek ve uygulamak,
- (4) Eğer ki mağdur bunları mayın temizleme kazasından sonraki altı saat içinde alacak gibi değilse, antibiyotik ve anti-tetanos vermektir.

4.3.2. Küçük mayın temizleme timleri

Küçük mayın temizleme timlerine, örneğin bağımsız ve uzak bölgelerde düzenli olmayan belirli aralıklarla çalışması gereken keşif timlerine veya Patlayıcı Madde İmha (PMİ) timlerine, ilk yardım veya tıbbi ekip sağlamanın çok da etkili olmayacağı kabul edilmiştir. Bu tarz durumlarda mayın temizleme kuruluşları, küçük mayın temizleme timlerinde aşağıdakilerin olduğundan emin olmak durumundadır:

a. İlk yardım eğitimi ve kaynakları (iletişim dâhil) bulunan, mayın temizleme kazasına müdahale etmesi, mağdurları orta tıbbi tedavi tesisine veya cerrahi bakım tesisine taşıması gereken çalışanlar,

b. Bir mayın temizleme faaliyetinde birden çok mağdur olma riskini en aza indiren usuller dâhil olmak üzere, uygun bir acil durum müdahale planını uygulayabilecek yeterli sayıda donanım ve bilgili çalışan(lar)dır.

Ek olarak, bir timde sadece iki kişi varken, bu iki kişinin de ilk yardım eğitimi almış olması ve uygun acil durum müdahale planı usullerini gerçekleştirebilecek kabiliyette olması gerekir.

4.4. Eğitim

4.4.1.Genel

Mayın temizleme çalışma sahasını ziyaret eden veya orada çalışan tüm kadın ve erkekler mayın temizleme kazası riskini azaltacak önlemler ve bir mayın temizleme kazası durumunda yapılacaklar hakkında uygun bir eğitim alacaktır. Sağlanan tıbbi eğitimin seviye ve derece örneği, EK-B'de verilmiştir.

5. Sorumluluklar

5.1. Milli Mayın Faaliyet Otoritesi (MMFO)

MMFO:

- a. Mayın temizleme operasyonlarında tıbbi destek için belgelenmiş standartlar ve usuller oluşturacak ve sürdürecektir,
- b. Mayın temizleme kuruluşunun, mayın temizleme kaza müdahale planını geliştirmesini ve sürdürmesini gözetleyecek,
- c. Mayın temizleme kazalarında, bir müdahale planının uygulanması için güvenlik sınırlamalarının üstesinden gelinmesinde mayın temizleme kuruluşunu desteklemek dâhil olmak üzere, uygun müdahalenin koordinasyonunda yardımcı olacak, acil müdahale planının etkililiğini değerlendirecek ve uygun düzeltici faaliyetin uygulanmasında yardımcı olacak,
- ç. Mayın temizleme kazalarının soruşturulmasında standartlar ile usuller oluşturacak ve sürdürecektir.

5.2. Mayın temizleme kuruluşları

Erkek ve kadın çalışanların muhtemel farklı ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, mayın temizleme kuruluşları:

- a. Mayın temizleme faaliyetlerinde olay vuku bulma riskini azaltmayı hedefleyen Standart Uygulama Talimatı (SUT) geliştirecek ve sürdürecektir,
- b. Mayın temizleme kazasından kaynaklanan zararı azaltmayı amaçlamış SUT'u geliştirecek ve sürdürecektir,
- c. Her bir mayın temizleme çalışma sahası için mayın temizleme kazası müdahale planı geliştirecek ve sürdürecektir,
- ç. Mayın temizleme kazası müdahale planının uygulanması için gereken eğitim ve kaynakları sağlayacak,
- d. Mayın temizleyiciler için uygun sağlık planı sağlayacak,
- e. Mayın temizleme kazası müdahale planının tatbikatlarla denemesini sağlayacaktır.

5.3. Mayın temizleme çalışanları

Tıbbi destek ekibinin dahil olduğu mayın temizleme çalışanları:

- a. Mayın temizleme kaza riskini azaltmayı amaçlamış SUT'u uygulayacak,
- b. Mayın temizleme kazasından kaynaklanan zararı azaltmayı amaçlamış SUT'u uygulayacak,
- c. Mayın temizleme kazası acil durumlarına müdahale etmek için gereken becerileri geliştirecek ve sürdürecektir,
- ç. Mayın temizleme kazasının vuku bulma riskini azaltacak iş uygulamalarını geliştirecek ve kuruluşun mayın temizleme kazası müdahale planını geliştirecek fırsatları tespit ve rapor edecek,
- d. Tıbbi otoritelerin iş sağlığının korunması için önerdiği tüm faaliyetleri uygulayacaktır.

EKLER :

EK-A Referanslar

EK-B Tıbbi eğitim seviyesi

EK-A

Referanslar

Aşağıdaki dokümanlar, bu metinde atıf yoluyla bu standardın bir parçası haline gelen hükümler içermektedir. Tarih taşıyan referanslar için, bu yayımların sonraki değişiklikleri veya revizyonları geçerli değildir. Ancak, standardın bu bölümüne dayalı olan anlaşmaların tarafları, aşağıda belirtilen dokümanların en son versiyonlarını uygulama imkânlarını araştırmaya teşvik edilmektedir. Tarih taşımayan referanslar için, atıf yapılan dokümanın en son baskısı geçerlidir. ISO ve IEC üyeleri, hâlihazırda yürürlükte olan ISO ve EN sicil kütüklerini muhafaza etmektedir.

- a. Harp Silahları Mağdurlarına Sahada Bakım, Sağlık Personeli için Yönetim ve Sağlık Kılavuzu-Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC),
- b. MMFS 04.10 Mayın Faaliyet Terim, Tanım ve Kısaltmaları Sözlüğü,
- c. MMFS 10.10 İş Sağlığı ve Güvenliği-Genel Gerekl.

Bu referansların en son versiyonu/baskısı kullanılmalıdır. MAFAM, bu standartta kullanılan tüm referansların kopyalarını muhafaza etmektedir. MMFS'nin en son versiyonu/baskısına ilişkin sicil kütüğü MAFAM tarafından tutulmaktadır ve adresinde bulunan MAFAM internet sitesinden erişilebilir. MMFO, işverenler ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlar, mayın faaliyet programlarına başlamadan önce bunların kopyalarını elde etmelidir.

EK-B **Tıbbi Eğitim Seviyesi**

B.1. Mayın temizleyiciler

Madde 4.4.1.'de belirtilen gereklere ek olarak, mayın temizleyiciler ayrıca şu konularda eğitilmelidir:

- a. İlk yardım yapmada sorumlulukları ve sınırları,
- b. Bilinçsiz bir insanın nasıl kurtarma pozisyonuna sokulacağı,
- c. Vücudun farklı yerlerine baskılı pansuman uygulayarak, yaralanmış yeri yükselterek ve de son çare olarak asgari riskte turnike uygulayarak kanamanın nasıl durdurulacağı,
- ç. Mayın temizleme kazası mağdurlarıyla diyalogun ve gerçekçi güvencenin önemi,
- d. Mağdurları soğuktan, yağmurdan, kardan, rüzgardan ve aşırı sıcaktan korumanın önemi,
- e. Kazazede kaldırma, taşıma ve sedye üzerine yerleştirme yöntemleri konularında eğitilmelidir.

B.2. Şefler ve mayın temizleme tim liderleri

Madde 4.4.1.'de belirtilen gereklere ek olarak, mayın temizleme şefleri/amirleri ve tim liderleri şu konularda eğitilmelidir:

- a. Güvenlik durumunun nasıl değerlendirileceği ve güvenlik durumunun etkili mayın temizleme kazası müdahale planının uygulanmasına etkisinin nasıl değerlendirileceği,
- b. Mağdurun tehlikeli alandan çıkarılmasının nasıl yönetileceği,
- c. Birden çok mağdurun olduğu mayın temizleme kazalarının nasıl yönetileceği,
- ç. Hiç olmayan ya da çok az eğitimi olanlara ilk yardım görevlerinin nasıl verileceği,
- d. Mağdurların mayın temizleme çalışma sahasından cerrahi bakım tesisine tahliyesinin nasıl planlanacağı,
- e. Tıbbi müdahale ve cerrahi tesislerle ve mağdurun orta bakım tesislerine ve sonradan uygun cerrahi bakım tesislerine taşınmasını kolaylaştırmada yardımcı olması gereken kuruluşlar veya otoritelerle anlaşma ve işbirliği yapmak için sistem kurulması konularında eğitilmelidir.

B.3. Tıbbi destek ekibi

Madde 4.4.1.'de belirtilen gereklere ek olarak tıbbi destek ekibi şu konularda eğitilmelidir:

- a. Kazazedenin genel durumunun değerlendirilmesi ve gereken tedavinin değerlendirilmesi,

- b. Kazazedeyi taşımak için en iyi yöntemin değerlendirilmesi,
- c. Kazazedeye sahada veya gelişmiş tıbbi tesislere gönderilmeden önce toplanma noktasında müdahale etmek için ileri tıbbi yardım çağırılması,
- ç. Kazazedeye mayın temizleme çalışma sahasında ve gelişmiş tıbbi tesislere giderken yolda uygun ve güvenli bir şekilde müdahale edilmesi,
- d. Acil antibiyotiklerin, oksijenin, alerjenik ve damar içi sıvıların doğru verilmesi konularında eğitilmelidir.

Değişiklik kaydı MMFS değişiklik yönetimi

MMFS serisi standartlar, üç yılda bir resmi olarak gözden geçirilmektedir. Ancak bu kural, operasyonel güvenlik ve verimlilik nedenleriyle veya editoryal amaçlarla, üç yıllık dönem içinde değişiklik yapılmasını önlemez.

Bu MMFS dokümanına değişiklikle yapıldıkça, her değişiklik numaralandırılır, tarihi ve ayrıntılarıyla aşağıdaki çizelgeye kaydedilir. Değişiklik ayrıca, “değişiklik no. 1’i içerir” vs. tabirinin baskı tarihinin altına dâhil edilmek suretiyle MMFS’nin kapak sayfasında da gösterilir.

Her MMFS’nin resmi gözden geçirmesi tamamlandığında yeni baskı yayımlanabilir. Yeni baskının tarihine kadar yapılan değişiklikler ise, yeni baskıya dâhil edilir ve değişiklik çizelgesi silinir. Değişikliklerin kaydı yeniden başlatılır ve yeni bir gözden geçirmeye kadar sürdürülür.

En son değiştirilmiş olan MMFS, <http://mafam.msb.gov.tr> adresine yüklenmiş olan versiyondur.

No	Tarih	Değişiklik Ayrıntıları